

SZABÁLYZAT A TANKÖNYVEK ENGEDÉLYEZÉSÉRŐL.

(Heinrich Gusztáv javaslata.)

I. Általános határozatok.

1. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter rendelkezése, vezetése és felügyelete alatt álló összes tanintézetekben tankönyvül vagy segédkönyvül csupán a miniszter által különösen e célra engedélyezett könyv használható.

2. A tankönyvek bírálatát és engedélyezését a miniszter közvetlenül saját hatáskörében e szabályzat határozatai értelmében intézi el.

3. Az engedélyezés vagy általános, azaz valamely iskolafaj összes intézetei számára szól, — vagy részleges, ha az illető tanvagy segédkönyv csak bizonyos vidékek iskolái igényeinek felel meg.

4. Bizonyos iskolákra engedélyezett tan- vagy segédkönyv más fajú iskolákban csakis akkor használható, ha ezek számára is engedélyeztetett. Az ily engedélyezést külön kell kérelmezni a vallás- és közoktatásügyi miniszternél.

II. Tan- és segédkönyvek engedélyezése.

5. Még nem engedélyezett tan- vagy segédkönyvek iskolai használatra való engedélyezését a szerzőnek vagy jogutódjának kell kérnie.

6. E végből a szerző vagy jogutódja könyvét öt példányban a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez fölterjeszti. A folyamodványhoz a bírálati díj lefizetését igazoló adóhivatali nyugtatvány, valamint bélyegmentes jelentés csatolandó, melyben a szerző kifejti: *a*) hogy mely iskola (eshetőleg iskolák) számára írta, illetőleg kéri engedélyeztetni könyvét, és *b*) miben és miért tér el könyve az azonos célú, már engedélyezett tankönyvektől.

7. A bírálati díj elemi és felső népiskolák számára készült új könyveknél 20 frt, a többi iskoláknak szántaknál 30 frt. E bírálati

díj már engedélyezett könyveknek más fajú vagy fokú iskolák számára kérelmezett engedélyezése alkalmával újra lefizetendő.

8. A miniszter a benyújtott könyvet, a szerző jelentésével együtt, egy kiváló szakférfinak adja ki, a ki beható jelentésben vizsgálata tárgyává teszi, hogy az új tankönyv: *a*) nem tartalmaz-e állam- vagy alkotmányellenes, illetőleg a vallás-erkölesi nevelés szellemébe ütköző tanokat; — *b*) megfelel-e az illető iskola (illetőleg iskolák) tantervének; — *c*) áll-e a tudomány színvonalán; előadás és nyelv tekintetében kifogástalan-e; — *d*) mutat-e és vajon mennyiben haladást az azonos rendelkezésű, már engedélyezett tankönyvekkel szemben; — *e*) nem esik-e kiállítás és ár szempontjából kifogás alá. A bírálat végén teljes határozottsággal kimondandó, hogy a bíráló engedélyezendőnek tartja-e a könyvet vagy sem.

9. Ha a bíráló jelentése és javaslata kedvező, a miniszter engedélyezi a könyvet és intézkedik, hogy a bírálat nyomtatásban megjelenjék.

Ha a bírálati jelentés kedvezőtlen, a miniszter kiadja azt a könyv szerzőjének, hogy megtehesse ellenészrevételeit, melyek aztán a bírálóval közöltetnek. Ennek újabb jelentése alapján határoz a miniszter (elveti vagy engedélyezi a könyvet) és kinyomatja a bírálati jelentést.

10. A bíráló az elemi vagy felső népiskolák számára irt új könyv bírálatáért 15 frt, a többi tanintézeteknek szánt valamely könyv bírálatáért 25 frtnyi tiszteletdíjban részesül.

11. Valamely engedélyezett könyvnek új kiadása újabb engedélyezés nélkül is használható ugyan, de mindig fölterjesztendő a miniszteriumhoz, elemi és felső népiskolai könyvnél 15 frtről, a többi iskoláknak szánt könyvnél 20 frtről szóló állampénztári nyugtával. A kérvényhez csatolt bélyegmentes jelentésben a szerző számot ad az új kiadásnak az előbbtől való eltéréséről és ez eltérés indokairól.

Az új kiadásokat a miniszter állandó referensekkel vizsgáltatja meg, kiknek bírálati jelentései a szerzőkkel közöltetnek, de hivatalból nem jelennek meg nyomtatásban.

A referens ez új kiadású könyveknél minden elemi és felső iskolai könyvnél 10 frtnyi, a többi iskoláknak szánt minden könyvért 15 forintnyi tiszteletdíjban részesül.

12. Új kiadásban megjelent tankönyvet a miniszter a refe-

rens indokolt javaslatára eltilthat, ha a szerző a referens által világosan megkövetelt javításokat nem eszközölte és eljárását elfogadható indokokkal nem igazolta.

13. A megbírált, elfogadott vagy visszautasított könyvek jegyzékét a miniszter, a bírálók, illetőleg referensek neveivel együtt, hivatalos közlönyében és a közoktatásügy állapotáról szóló országgyűlési jelentésében közzé teszi; egyúttal az egyes könyveknél megjegyzi, hogy a róluk szóló hivatalos bírálat hol jelent meg.

14. Segédkönyv az elemi és felső népiskola körében csupán a tanítók (nem a tanulók) számára engedélyezhető.

A többi tanintézetekben a tanulók számára is engedélyezhető segédkönyvek, de csak oly munkák, melyekről nagyon kívánatos, hogy a tanulók megszerezzék és melyek az osztály tananyagát nem tartalmazzák rendszeres földolgozásban.

15. A miniszter gondoskodik róla, hogy minden könyvnek engedélyezési ügye legkésőbbben a benyújtás napjától számított három hónap lefolyása alatt elintéztessék.

III. A tankönyvek revíziója.

16. A miniszter időnként (10—15 év lefolyása után) általános tankönyvrevíziót rendel el, melynek célja az elavúlt, illetőleg túlhaladott tan- és segédkönyvek kiselejtezése.

Általános, esetleg részleges revízióknak akkor is van helye, ha az egész tanterv vagy valamely egyes tantárgynak tanterve módosul.

Minden ilyen revízió után gondoskodik a miniszter az általános könyvjegyzék kiadásáról is.

IV. Az engedélyezett tankönyvek használatba vétele.

17. A községi, magán, társulati, elemi és felső népiskolákban, valamint az alsófokú szakiskolákban tanévenként használandó összes tankönyvek jegyzékét a tanító vagy tanítótestület javaslatának meghallgatásával az iskolaszékek, gondnokságok (felügyelő bizottságok) állapítják meg. Budapest székes fővárosban erre a főv. tanács illetékes (47.389—88. min. rendelet).

18. A használandó tankönyvek jegyzéke a tanévet megelőzőleg három hónappal a kir. tanfelügyelőhöz beterjesztendő, a ki a

jegyzéket esetleges észrevételeivel együtt augusztus 1-ig okvetlenül visszaküldi. Kétes esetekben, amidőn az iskolaszék (gondnokság, felügyelő bizottság) és a tanfelügyelő közösen meg nem állapodhatnak, a miniszter dönt.

19. A többi tanintézetekben a tanári testület évenként április havában tartandó ülésében egybeállítja a jövő tanévben használandó összes tankönyvek jegyzékét, az engedélyezett könyvek sorából azokat választva, melyeket körülményei közt leginkább megfelelőnek tart.

E jegyzék május 1-ig terjesztendő föl az illetékes főhatósághoz és az új könyvek csakis annak jóváhagyása után vehetők használatba.

20. Oly könyv, mely több évi tanulmánynak szolgál alapjául, első ízben csak a kezdő évfolyamban változtatható meg s csak a következő években vihető fel folytatólag a magasabb évfolyamokba, úgy hogy a tanulók mindig a megkezdett könyvvel fejezzék be a megfelelő tanulmányt.

21. A használandó könyvek jegyzékének egyik rovatában világosan fel kell tüntetni az eddig használt könyv címét az engedélyezés keltével és számával, s ha jövőre is megmarad használatban, ezt a második rovatban kell megjegyezni; ha pedig helyébe más könyv lép, a második rovatba az új könyvet kell beírni az engedélyezés keltével és számával. (A könyv címe teljesen kiírandó.)

22. A könyvváltoztatás csak akkor engedhető meg, ha a fölterjesztő testület kellően igazolja, hogy a választott könyv jobban felel meg, mint az eddig használt; ennél fogva minden egyes könyvváltoztatást (annak megjelölésével, hogy a régi tankönyv mennyi ideig volt használatban) a tanártestületi ülés jegyzőkönyvében külön kell megokolni abból a szempontból, hogy miben áll az új könyv elsőbbsége a régi fölött.*

* Szerző e javaslatban számos tanférfiú kívánságára azokat a «tételket» foglalta szabályzatba, melyeket a Magyar Pædagogiai Társaságnak a múlt évben bemutatott.